

RIGSARKIVET

Vejledning til indtastning af de preussiske folketællingskort, 1. dec. 1885

Fra Sønderjylland findes der ingen folketællingslister fra den preussiske periode 1867 – 1920. Godt nok blev der afholdt folketællinger, men for at opnå det bedste resultat ved tællingen, lovede forvaltningen, at grundmaterialet efter brug i Berlin blev destrueret. En undtagelse er dog folketællingskortene for danske undersåtter, 1885. Rundt regnet 60.000 kort. Det drejer sig både om optanter, dvs. indbyggere fra her-tugdømmerne, som efter 1864 valgte dansk statsborgerskab, og om danske bosiddende i Preussen. Der findes kort fra de slesvigske kredse, fra Holsten og fra det øvrige Preussen.

Dette kort vedrører det skolepligtige barn, Marie M. Boisen fra landkommunen Andholm i Aabenraa Kreds.

Projektets omfang og mål

Målet med dette indtastningsprojekt er, dels at få identificeret alle de registrerede, så de kan findes gennem 'Søg i samlingerne', dels at få transskriberet oplysningerne fra skemaet, så ikke gotisk-skriftkyndige også kan benytte materialet.

Indtastningsformularen består af to sektioner: Én for skemaets første del, der identificerer optællingsområdet, og én med personoplysninger. På kortet markeret med en kraftig vandret streg.

Generelle regler for indtastning

Hvis billedet er en etiket/stregkode, en tom side/en side uden personoplysninger eller lignende, markeres billedet med et ja øverst i formularen og indtastningen kan gemmes, hvorefter der hoppes til næste billede.

Alle obligatoriske felter er i indtastningsformularen markeret med en rød stjerne *. Det betyder, at felterne skal udfyldes. Er et obligatorisk felt ikke udfyldt på folketællingskortet, angives dette ved at sætte flueben i "Tomt Felt" til højre for feltet i indtastningsformularen.

Som overordnet princip gælder, at alt indtastes som det står, med små og store bogstaver, fejl, forkortelser, osv. Der er dog to undtagelser: Fødselsdato og stednavne. Dette af hensyn til søgbarheden:

- Fødselsdato skal skrives på formen dd-mm-åååå, f.eks. 08-02-1876.
- Stednavne skrives efter moderne retstavning. Fx skal "Frøslee" ændres til "Frøslev" og Apenrade til Aabenraa. Er du i tvivl om et stednavn, kan du søge det på Stednavnsudvalgets hjemmeside: www.stednavneudvalget.ku.dk. Hvis du ikke er stedkendt mht. de sønderjyske stednavne henvises til www.slesvignavne.dk. Stednavne i Sydslesvig og det øvrige Preussen skrives efter nutidig tysk retskrivning. Her kan www.slesvignavne.dk bruges til de slesvigske stednavne.

Ønsker man at hjælpe en senere bruger af folketællingskortene ved f.eks. at opløse en forkortelse eller oversætte en tysk betegnelse til dansk, skal dette anføres i [kantede] parenteser. F.eks. Schulpfl. [Schulpflichtiges] Kind.

Hvis en sætning, et ord eller en markering ikke kan læses, kan det markeres med et [kanikkelæses] i feltet eller med to spørgsmålstegn ??.

Feltbeskrivelse:

Flere af indtastningsfelterne stammer fra samme felt på folketællingskortet. Dette er i nedenstående skema markeret med en stiplede adskillelse mellem de berørte felter.

Felt navn Dansk/tysk	Format	Obligatorisk	Kommentar
Kort nr. (Zählkarte Nr.)	Tal	*	Med disse tre numre kan man identificere husstanden/se hvem der boede under samme tag
Brev nr. (Zählbriefs Nr.)	Tal	*	
Område nr. (Zählbezirk Nr.)	Tal	*	
Optællingssted (Zählort)	Moderne retskrivning	*	Af hensyn til søgbarheden benyttes den moderne stavemåde. Dansk nord for den nuværende grænse, tysk syd for
Type (Stadt- oder Landgemeinde oder Gutsbezirk) (S/L/G)	Et enkelt stort bogstav. Enten S, L eller G	*	På skemaet markeret med en understregning. S = Stadtgemeinde L = Landgemeinde G = Gutsbezirk. Benyttes for en bedre identifikation af optællingsstedet
Kreds	Moderne retskrivning	*	Af hensyn til søgbarheden benyttes den moderne stavemåde. Dansk nord for den nuværende grænse, tysk syd for
1a. For- og mellemnavne (Vorname)	Som skrevet	*	Husk alle navnene
1b. Efternavn (Familiennamen)	Som skrevet	*	

2. Køn (Geschlecht) (M/K)	Enkelt stort bogstav. Enten M eller K	*	På skemaet markeret med en understregning. M = Mand = männlich K = Kvinde = weiblich
3. Født dato (Alter:geboren) (dd-mm-åååå)	dd-mm-åååå	*	Denne form benyttes af hensyn til søgbarheden
4. Familiestand (ugift/gift/enke/skilt)	ugift, gift, enke eller skilt	*	På skemaet markeret med en understregning. Her markeret med ugift = ledig gift = verheiratet enke = verwittwet skilt = geschieden
5a. Fødested (Geburtsort)	Moderne retskrivning	*	Af hensyn til søgbarheden benyttes den moderne stavemåde. Dansk nord for den nuværende grænse, tysk syd for
5b. Kreds/Amt	Moderne retskrivning	*	Af hensyn til søgbarheden benyttes den moderne stavemåde. Dansk nord for den nuværende grænse, tysk syd for
5c. Land, hvis uden for Preussen	Moderne retskrivning		Typisk vil feltet være blank eller udfyldt med Dänemark, dvs. Danmark
6. Religion	Som det står	*	Ofte kun udfyldt med et ev for evangelish, men kan også være luth. for lutheraner, Altluth for gammel lutheraner (ikke medlem af den preussiske sammenslutning af kirker) eller andet
7a. Erhverv/branche	Som det står	*	For at undgå mistolkninger, skrives erhvervet/branchen på tysk. En evt. oversættelse kan anføres i firkantet parentes
7a. Stilling indenfor erhverv	Som det står	*	For at undgå mistolkninger, skrives erhvervet/branchen på tysk. En evt. oversættelse kan anføres i firkantet parentes